
DE VLIEGENDE KAT.

(*Galeopithecus volans*, SHAW).

Er leeft in onze Indische bezittingen, met name op Java, Sumatra, Borneo en Banka, een geslacht van zonderlinge dieren, waarvan de meest bekende soort onder de namen *Vliegende Kat*, *Vliegende Aap*, *Vliegende Maki*, *Wonderbaarlijke Vleermuis* en *Vleermuis met behaarde vlieghuid* bekend is.

Al naar de verschillende opvattingen der dierkundigen, is dit dier gebracht tot de Half-apen, de Vledermuizen en de Insecten-eters. Prof. HARTING en BREHM deelen hen in onder den naam van Huidvliegers, de eerste in een afzonderlijke orde, de laatste in de orde der Insecten-eters.

De vroegere indeeling bij de half-apen was aan de gelijkenis van de uitwendige gedaante dezer dieren met de Lemurs toe te schrijven. Zij wijken daarvan echter af door eene vlieghuid, welke uitgespannen is van den nek naar de uiteinden der voorste pooten, van deze weder naar de achterste en van daar tot aan de spits van den staart. Het met uitgespreide vlieghuid zwevende dier is derhalve, om een goed begrip van het zonderlinge voorkomen te verkrijgen, bij niets

beter te vergelijken dan bij een geprepareerde dierenhuid met kop en pooten er aan, zooals wij ze vaak als vloerkleedjes zien gebruiken. De vlieghuid is aan de bovenzijde behaard. Zij dient niet tot eigenlijk vliegen maar tot valscherms, waardoor het dier in staat wordt gesteld groote ruimten al zwevend te overschrijden.

Behalve door deze vlieghuid, onderscheidt de Vliegende Kat zich van de half-apen daardoor, dat de duim niet van de overige vingers kan verwijderd worden. Verder zijn de nagels sikkelvormig gekromd, zeer breed in de vertikale richting en samengedrukt in de tegenovergestelde en de klauwen zijn terugtrekbaar. Vooral echter het maaksel hunner tanden wijkt geheel af van dat der Lemurs.

Het lichaam is slank van bouw, van de grootte van een kat, en de ledematen zijn middelmatig van lengte. De kop is klein, de snuit zeer verlengd, de oogen zijn middelmatig groot, de ooren behaard en klein. Zij voeden zich, behalve met vruchten, ook met insecten en kleine vogels. Het zijn nachtdieren, die den geheelen dag slapen.

Men kent tot nog toe slechts één geslacht dezer dieren, volgens HARTING met een drietal soorten, volgens SCHLEGEL en andere slechts één soort, de bovengenoemde.

De Vliegende Kat bereikt een totale lengte van 60 c.M., waarvan 11 à 12 c.M. op den in de vlieghuid ingesloten staart komen. (BREHM) Dr. HAGEN geeft van een paar door hem gemeten dieren de volgende maten op. Geheele lengte 64.5 c.M., lengte van den staart 26 m.M., lengte der voorbeenen 375 m.M. en der achterbeenen 310 m.M., afstand tusschen voor- en achterbeenen 190 m.M. Op den rug is hij dicht behaard, op den voorarm dun; de okselstreek en de zijden zijn kaal. De kleur van het dier is, naar het voorwerp, zeer verschillend. De grondkleur is bruin, grijs of roodachtig, hier en daar gevlekt met witte vlekken, waartusschen dikwijls roode en witachtig gele. WALLACE spreekt van een olijkleurige of bruine vacht, besprenkeld met onregelmatige witachtige vlekken en plekken, volkomen gelijkend op de kleur van een met mos bewassen boomstam en derhalve zonder twijfel hen tot bescherming strekkend. Dr. HAGEN bevestigt dit waar hij zegt: »Men krijgt dit dier op den dag zelden te zien, ofschoon hij in de wouden niet zeldzaam is. Hij zit n.l. kalm en rustig, en door zijne eigenaardige kleur voortreffelijk beschermd, als een stuk van den bast van den boom zelf tegen zijn lievelingsboom gedrukt, gewoonlijk in een vork van een tak of op eene andere geschikte plaats».

»De vallende avond wekt hen eerst op tot werkzaamheid. Mannetje en wijfje rusten gewoonlijk vlak bij elkander, zoodat men met een schot schroot beiden naar beneden doet tuimelen, wat mijne jagers dikwijls gedaan hebben. Het wijfje heeft steeds maar een enkel jong.»

»Eenige keeren werden mij moeder en kind gebracht, maar het gelukte mij nimmer ze langer dan acht dagen in het leven te houden. Zij gedroegen zich altijd zeer zacht en schuchter, lieten toe dat men ze aanpakte en streelde, waarbij het wijfje een soort van blatend, piepend geluid liet hooren, en aten den eersten dag schuw iets van de hen verstrekte pisang. Bij die gelegenheid stak, tot mijne verwondering, ook het jong nu en dan, zoodra zijne ouders het hem toestonden, den kop met de groote, ronde, nieuwsgierige oogen uit den huidmantel der moeder om ook mede te eten.»

»Ik liet voor mijne gevangenen elk oogenblik takken, stukken schors en gaffels van boomtakken zoodanig inrichten als ik meende, dat het geschiktst voor hen was, doch zij gaven steeds de voorkeur aan een horizontale stang, waaraan zij zich, met de vier ledematen vastgeklampt, ophingen. De staart was dan naar binnen geslagen en vormde met het achterste gedeelte der vlieghuid den bodem voor den zak, waarin het jong zat. Des morgens vond men ze geregeld in den meest verwijderden hoek van het dak terug, waaruit bleek, dat zij alle moeite deden om een uitweg te zoeken. In weerwil dat zij voortdurend en gaarne pisang en rijst met melk aten, werden zij na een dag of drie al zwakker en zwakker, zoodat zij zich niet meer aan hun stang konden vasthouden, vielen en hulpeloos bleven liggen. Na een paar dagen waren zij dood en het jong volgde spoedig.»

De vliegende kat is in Deli in de dichte wouden te vinden, maar ook in de bewoonde streken. De Maleiers hebben er geen bijzondere naam voor, maar vatten ze met andere dieren (eekhoorns) onder den naam *Koeboeng* samen. Van een nachtelijk geschreeuw, dat deze dieren volgens JUNGHUHN zouden maken, heeft noch dr. HAGEN noch dr. SNELLEMANNS iets gehoord.

JUNGHUHN vertelt n.l. het volgende:

»Wij hoorden slechts één gekrijsch, dit klonk echter zoo vreemdsoortig en zoo angstig, dat wij aan het geschreeuw van een kind of aan het gekerm van iemand, die een ongeluk gekregen had, dachten. Akelig en wanhopend weerklonk het van tijd tot tijd door den stillen nacht; de Haranen schoven dichterbijeen rondom de wachtvuren; de vrees voor spoken deed hun vroolijk gesprek verstommen. Weldra echter

werd het geheimzinnig verschijnsel voor ons ontsluitend: de geest of de verongelukte, wiens stem op een uit de verte komend, angstig geschreeuw geleek, vertoonde zich aan ons en zweefde langzaam over onze hoofden heen. Het was een Huidvlieger, die, terwijl hij zich van den eenen boom naar den anderen begaf, van tijd tot tijd zijn afschuwelijk krijschend geluid liet hooren."

WALLACE, die het dier ook waarnam, spreekt evenmin van dit geluid, ofschoon hij vrij uitvoerig bericht.

»Het is traag in zijne bewegingen, althans overdag", zegt hij; »bij het beklimmen der boomen gaat het slechts eenige voeten achtereen voort en houdt dan een oogenblik stil, als was het vermoeid van den arbeid. Eens, bij heldere schemering, zag ik een dezer dieren op een tamelijk open plaats tegen een boomstam oploopen en vervolgens in schuinsche richting door de lucht overzweven naar een anderen boom, dien hij nabij het onderende bereikte, waarop het onmiddellijk begon op te klimmen. Ik paste de tusschenruimte tusschen de beide boomen af en bevond, dat deze omstreeks 210 voet bedroeg; daarentegen schatte ik het bedrag der daling slechts op 35 à 40 voet, dat is minder dan één op vijf. Dit bewijst, naar het mij toeschijnt, dat het dier eenig vermogen moet bezitten om zich door de lucht te sturen, daar het anders bij zulk een verren afstand geringe kans zou hebben om juist op den stam terecht te komen. Evenals de *Koeskoes* der Molukken voedt zich de *Galeopithecus* met bladeren en heeft hij een zeer volumineuze maag en lange, ineengerolde darmen. De hersenen daarentegen zijn zeer weinig ontwikkeld; de grijpstaart dient het dier waarschijnlijk om zich bij zijn maaltijd nog beter vast te houden. Het onderscheidt zich door zulk een taai leven, dat het bijna niet mogelijk is het door een der gewone middelen van kant te maken. Men zegt, dat dit dier slechts één jong te gelijk heeft en mijne eigene waarnemingen bevestigen deze bewering; want ik schoot eens een wijfje met een zeer klein, naakt en blind schepseltje aan hare borst geklampt; het was geheel kaal en sterk gerimpeld, zoodat het mij de jongen van buideldieren in het geheugen riep, waartoe het een overgang kon schijnen te vormen."

Op den grond beweegt de Vliegende Kat zich zeer onbeholpen. JAGOR verhaalt daarvan het volgende:

»Toen het gevangen dier van zijn banden bevrijd was, bleef het op den grond liggen, alle vier ledematen zijwaarts gestrekt, zoodat de buik op den grond rustte en bewoog zich vervolgens met korte,

logge sprongen, zonder zich daarbij op te heffen, naar den naastbij gelegen wand, die uit geschaafde planken bestond. Toen hij daar aangekomen was, tastte hij lang met de binnenwaarts gekromde, scherpe klauwen van zijn voorpooten rond, tot het hem eindelijk duidelijk werd, dat het hem onmogelijk zou zijn op deze plaatsomhoog te klauteren. Zoodra het hem gelukt was, in een hoek of door gebruik te maken van een toevallig aanwezige spleet, eenige voeten omhoog te klimmen, viel hij weldra weer naar beneden, omdat hij het betrekkelijk veilige standpunt van zijn achterpooten liet varen, voordat de klauwen van de voorpooten een nieuw aanhechtingspunt hadden gevonden; de val veroorzaakte hem echter geen leed, daar de schok door de snel uitgespannen vlieghuid gebroken werd. Het dier had zijne vergeefsche pogingen zoo vaak herhaald, dat ik er verder niet op lette, — na verloop van eenigen tijd was het verdwenen. Ik vond het in een donkeren hoek onder het dak terug, waar het waarschijnlijk den nacht wilde afwachten om de vlucht voort te zetten. Blijkbaar was het er in geslaagd den bovenrand van het planken beschoot te bereiken en zijn lichaam tusschen dezen rand en den vast daarop liggenden veerkrachtigen, van bamboes gevlochten zolder heen te wringen. Het arme dier, dat ik voorbarig voor dom en onhandig had gehouden, had dus, in de bestaande omstandigheden, de grootst mogelijke behendigheid, schranderheid en volharding getoond."

J. HENDRIK VAN BALEN.
